

J. Suchy:

O rablju, justifikaciji in sličnem

Pod utisom usmrtnice Čaruge in Pr-piča sem se poglubil v starodavne spise, nanašajoče se na rabeljsko obrt v preteklih stoletjih. Morda bodo čitatelji zanimali nastopni tozadevni podatki.

Rabljeva obrt je imela v teku nasprotujočih si dob svoj višek in svoj padec. Nekoč je cvetela rabljeva obrt, čeprav so jo smatrali kot sramotno in so se strašnega moča v škrlatost-rdečem plašču ogibali vsi kakor kuge. In vendar je ta mož igral nenavadno važno vlogo v državi ter bil opora sistema. V tej lastnosti je »ožigosaval« krivoverce in vražarice, jih mučil, razpenjal trupla nad koleši, jih obglavljaj in jih sežigal. Takšen praznik je bil za vse »dobre kristjane« dne 12. marca leta 1421., ko je strašni izvršitelj nezmožljivih sodb in višje državljanske modrosti v Erdbergu pri Dunaju javno sežgal 110 židov. Čeprav so mu zabrnjevali prejem sv. zakramentov — v tisti najbolj katoliški epohi — so ga za njegov »vrli« čin seveda imenitno nagradili. Take cerkvene sličarje se se včasih morale zamrziti še tako patentiranim ljudem rabeljskega športa. Čitam namreč, da je bil Dunaj ponovno brez rabljev. Tako se je n. pr. pripetilo, da se je dne 14. marca 1485., ko bi morali zopet pet zločincev eksperimentirati v večnost, pojavil nedostatek: ni bilo nam-

reč strokovnega umetnika v to svrhu. V zadregi so prišli na idejo, da naj smrtni kandidati kockajo, in oni, ki je dobil, je moral svoje sodruga skrajšati za glavo. V zaslugo so mu podelili življenje in prost okovov in kazni se je napotil domov.

Čitam pa tudi o časih, ko je bil pravcati naval rabeljskih aspirantov. Nekoč so se na Dunaju potegovali za rabljevo »čast« kar trije kandidati, ki so se vsi bahali s svojo spretnostjo, dokler se ni eden ponudil, da preseka črto, ki jo na vratu delinkventa zaznamuje s kredo, v enem zamahu. Priložnost je prišla kmalu. Hudodelec je moral poklekniiti, renomist je vzdignil meč, močan udarec in glava je ležala pred njegovimi nogami. Toda v istem hipu se je okrenil in z drugim zamahom meča odsekal glavi svojih dveh konkurentov. Dobil je zaželjeno službo. Ta sicer zelo komodni način, znebiti se konkurentov, seveda danes ni več v modi.

Služba rabljeva je bila pri vsem tem več ali manj prekarna, dokler Marija Terezija ni določila dohodkov tudi tem funkcionarjem. Precej obširni taksativni red, ki vsebuje petindevetdeset vrst, določa rabljev prejemke pri izvrševanju »nasilnih vprašanj«, pri ožigosavanju črk, pri usmrtnih z mečem, na vislicah, na kolesu ter potom živoga ognja. S temi posli so bili v zvezi tudi različni »športniki«, ki jih je smel rabeli zaračunati.

Nekaj primerov:
za petnajst minut trajajoče nasilno

vprašanje 15 kr.;
za isto, trajajoče 60 minut 1 fl.;
za 30 udarcev s palico 30 kr.;
za vžigosanje religijskih črt in za mazanje s smodnikom 45 kr.;
za ostrženje las pred obglavljenjem 1 fl.;
za pokop trupla 1 fl.;
če se je oseba pred obglavljenjem spala z žarečimi kleščami, za vsako razbeljenje klešč 15 kr.;
za odsekanje roke 30 kr.;
za navijanje telesa na kolo 45 kr.;
za spenjanje trupla na kolo 1 fl.;
za raztelesenje obglavljenega trupla na štiri kose 1 fl.;
za sežiganje žive osebe 5 fl.;
za iztrganje jezika 1 fl.;
za odrezanje istega 15 kr.;
za razsekanje na štiri dele pri živem telesu 5 fl.;
za vsaditev kola v srce detomirke 1 fl. itd.

Marija Terezija je v posebnem tajnem dodatku k kriminalnemu kodeksu dovolila, da se omilijo kazni, če bi se radi njih na škodo večnega dušnega blagorja pri delinkventu pojavil obup. — Leta 1747. je pokazala, da se morajo vislice iz Wienerberga prenesti na stari Rabenstein v Rosavi pri Dunaju, to pa radi tega, da ji na njenih vožnjah iz »Favorite« v »Schönbrunn« ni bilo treba gledati odurnih visečih trupel na vislicah.

Na Rabensteinu so se odslužili vršili sploh vse justifikacije. Jožef II. je sicer odpravil smrtno kazen, komaj pa je

umrl, so jo zopet vzpostavili. In tako je prišel vsakemu Dunajčanu znani kraj »Spinnerin am Kreuze« do žalostne veljave. Prvi, ki je bil tu (16. maja 1805) obesen, se je imenoval Tone Luger. Bil je delomržen postopač. Ko je nekaj tednov prej zagledal na ulici nov rabljev voz, se je v svoji objestnosti spel na voz ter zaklical ljudem, ki so ga obkrožali: »No, saj se tu čisto udobno sedi. Koliko pa stane taka vožnja vun na Spinnarco?« Kmalu nato je radi roparskega umora moral ex officio vstopiti na isti voz. — 16. marca 1809. je na »sakramenske lojtre«, kakor so nazivali Dunajčani vislice, storila njekva Terezija Kandi ter hreščala raz »lojtre«: »Ležeš, moja kapica! Moje čevlje izgubim! Ali slišite?«

Med modernimi rablji v bivši Avstriji se je posebno odlikovala družina Hoffmannovih. Po smrti zadnjega Hoffmanna je začasno »rabljeval« prvi Hoffmannov hlapec Šimen Abel. Bil je zelo markantna oseba. Dnevno je jahal na belcu v svetlozelenem fraku in prater. Za poznejše rablje so zahtevale oblasti naj dunajska medicinska fakulteta potrdi njegovo sposobnost. Poznejši rablji so prišli skoraj vsi v konkurz. Obrt ni bila več plodnosa. — Za časa Franca Jožefa so bili rablji državni uradniki. Morili so v fraku in belih rokavicah. Zadnji avstrijski rabelj Lang je te dni umrl. Umestno bi bilo, da bi se od našega krvnika Mausera, ki je tako nerodno izvršil justifikacijo, tudi prej zahteval dokaz sposobnosti za to obrt.

Roda Roda:

Opravljevec

V Arabiji — pripovedujejo modre knjige — so nameravali obešiti nekakega človeka. Zbralo se je mnogo ljudstva, da bi gledalo, vladar pa je stal ob oknu svoje palače ter opazoval prizor oddale.

Bedni grešnik je jokaj, vpl in prosil, naj mu puste še dalje živeti. Vladar je vprašal velikega vezirja: »Kaj pa kriči bedna para? Kaj pravi?«

Veliki vezir je sovražil obsojenca, zato je odgovoril:

»Veličanstvo! Ta podlec te nečuvno psuje in kriči, da si najhujši nasilnik, krvnik, zločinec pred Bogom in ljudmi ter da je doba tvoje vladne sramota za vse človeštvo.«

Vladar je vztrepetal, namršil obrvi in dejal:

»Teh strašnih klevet bi ne slišal nikoli, ako bi ne bilo tebe, nizkotnega opravljeva. Obsojenec me ni razžalil, saj ga nisem slišal; pač pa si me ti ljuto zadel s psovskimi, ki si jih izgovoril. Zato je pravično, da se oni nesrečnik osvobodí, a tebe obeši v zanko ki je bila njemu namenjena.«

In tako se je zgodilo ...

Odtlej imajo Arabci pregovor: »Psovalce je donesalec klevet.«

Lastnik in izdajatelj Koncertni klubs. Odgovorni urednik Fr. Brozavica. Tisk Delniške tiskarne, 4. d. v Ljubli. št.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze pristranskega sočutja ob prebriski izgubi naše nepozabne hčerke, sestre, tetke, gospodične

Slavice Batič

izrekamo tem potom vsem našo najpristranejšo zahvalo, osobito uradništvu velikega županstva, gg. pevcem Glasbene Maticice, sosedom in znancom za obilno spremstvo na njeni zadnji poti.

Maribor, 5. marca 1925.

ŽALUJOČI OSTALI

Potrjeni od neizmerno žalosti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom preživelost, da je naša ljubljena mati, teta in stara mati, gospa

Antonija Javoršek

danes, dne 4. marca 1925 po kratki in mukopolni bolezni, preideva s tistimi v svet večnega bogoizvoljenega zaspala. Pogreb nepoza ne pokopnice se bo vršil v petek, dne 6. marca 1925 ob 16. uri iz mitvaške veže na mestnem pokopališču v Polzežu. Sv. maša zadušnica bo darovana dne 7. marca 1925 ob pol 9. uri zjutraj v frančiškanski župni cerkvi.

MARIBOR, dne 4. marca 1925.

Dora Golubovič, hčerka, Vekoslav Golubovič, zet, Saša, nečak in ostali sorodniki.

Kdor oglašuje, ta napreduje!

Objava.

Prodaja gvozdene rude iz državnog rudnika u Ljubiji

Na osnovu članova 86. do 98. Zakona o Državnom Računovodstvu, a prema rešenju Gospodina Ministra Šuma i Rudnika od 21. februara 1925. god. RBr. 1435. održaće se na dan 16. marta tek. god. u 11 časova pre podne u zgradi Generalne Rudarske Direkcije u Beogradu ofertalna licitacija za prodaju celokupne proizvodnje gvozdene rude u državnom rudniku u Ljubiji.

Predmet nadmetanja je otkupna cena po toni gvozdene rude. Nacrt ugovora, koji će se sklopiti sa najpovoljnijim ponudjačem služi na mesto detaljnih uslova za nadmetanje.

Isti se može videti, odnosno dobiti:

kod Generalne Rudarske Direkcije u Beogradu, kod Direkcije Državnih Rudarskih Preduzeća u Sarajevu, kod Rudarskih Satništva u Zagrebu i Ljubljani, kod Oblasne Rudarske Uprave u Skoplju.

Kauciju polažu domaći nadmetači u iznosu od 1.000.000 Din, a strani državljani u iznosu od 2.000.000 Din prema odredbama člana 88. Zakona o Državnom Računovodstvu.

Kaucija se polaže najdalje do 10 časova na dan nadmetanja kod Računovodstva Ministarstva Šuma i Rudnika.

Svaki nadmetač ima da podnese i svedočanstvo o njegovoj sposobnosti za nadmetanje, a naši državljani su dužni podneti i uverenje o tome, da su svoju radnju prijavili poreskim vlastima i platili porez za poslednje tromesečje — sve po odredbama člana 13, tačke 66. Pravilnika za izvršenje odredaba iz Odeljka „B“ Ugovori i nabavke Zakona o Državnom Računovodstvu.

Ponude treba snabdevati sa taksonom markom od 100 Din i podneti ih u odredjenom času u zapečaćenom zavoju, na kome mora biti napisano: „Ponuda za kupovinu gvozdene rude iz državnog rudnika u Ljubiji od ponudjača N. N.“

RBr. 1752. Iz Kancelarije Generalne Rudarske Direkcije Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu 24. februara 1925.

1172/a

Vsak dan svoje namočena polenovka Anton Verbič, Ljubljana

Polenovka namočena FRANKHAM, Ljubljana

Ažurira in entla vožno v vseh barvah Toni Jager-Cerne Ljubljana, Dvorac trg 1.

„Vesna“ dioničko društvo za plovību Sušak.

Redni potniški promet iz Sušaka v Južno Ameriko.

Parobrod 1023a Garibaldi

odrine iz Sušaka 12. marca t.l.

Informacije se dobivajo: na Sušaku društva „Vesna“ v Zvonimirovi ulici 101, 1. kat; pri zastopništvih: v Zagrebu: Središnji Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga, putnički odjel, Mihanovičeva ulica 2; v Ljubljani: Zadruga zveza, Dunajska cesta 28; v Sarajevu: Središnji Savez Hrv. Selj. Zadruga za Bosnu i Hercegovinu, Aleksandrova ulica; v Beogradu: Damjan Branković, Palata Beograd; Zadruga; v Pančevu: A. Bošković i Sin, Jabučki put 10; v Val. Beokereku: Brajković i Tatarin, Geteova 24; v Bitoju: Nikola Piturić; v Šibeniku: P. Kovačev; v Splitu: Brača Matković, Zadarska 10; v S. etkov: d. Ivo Veraja; v Dubrovniku: Dubrovačka Trg. Banka.

OGLAS.

822a

Likvidatorji Tovarne volnenih izdelkov, d. d. v Iloku (Srem), naznanjajo, da se bo vršila dne 20. marca 1925. ob 10. uri dopoldne v Iloku, v tovarniških prostorih, a po zaključku izrednega občnega zbora delničarjev od dne 12. oktobra 1924. javna prostovoljna dražba sledečih predmetov:

- 1) Zgradba iz trdega materiala, zgrajena na zemljišču v obsegu 1 jutro 17 kv. hv., v kateri se nahaja velika delavnica (mašinerija) za ves obrat tovarne; nadalje dve sobi za izdelke in velika klet.
- 2) Zgradba za barvanje izdelkov, zgrajena istotako iz trdega materiala.
- 3) V bližini zgradbe se nahaja v zemljo zgrajen prostor za shranjevanje različnih predmetov, n. pr. vina itd.
- 4) Tovarniški stroji s šest klopmi za tkanje in drugimi temu pripadajočimi predmeti.
- 5) Različni sirovi material in kemikalije.

Ti predmeti se bodo prodajali na sledeči način:

- a) vsi v točki 1. do 5. označeni skupaj;
- b) posebne zgradbe same z dvoriščem in zgoraj navedenim prostorom, vzdanim v zemljo (lagum), po točki 1., 2. in 3.;
- c) vsi tovarniški stroji in sirovine, navedene v točki 4. in 5., in sicer vse to najboljšemu kupcu proti takojšnji gotovini ali na odplačevanje onemu, katerega ponudbo bodo spoznali likvidatorji kot najboljšo.

Licitacija vseh predmetov, navedenih v točki a), b) in c), bo perfektna šele po zaključku izrednega občnega zbora delničarjev, ki se bo vršil takoj po likvidaciji.

Cim izredni občni zbor odobri prodajo, mora kupec izpolniti vse pogoje licitacije ter na to preidejo vsi predmeti v njegovo last.

Vsaki kupec, ki hoče licitirati, mora položiti kavicijo, in sicer v gotovini, v efekti ali pa vložno knjižico od večje poznane banke v naši državi, in sicer oni kupci, ki hočejo licitirati predmete, navedene v točki a), morajo položiti svoto 200.000 Din, a oni po točki b) in c) za vsako po 100.000 Din.

Pogoji dražbe se zvedo v Srpski Sremski Banki, d. d. v Rumi, in v njenih podružnicah v Iloku med uradnimi urami.

V Iloku, dne 10. februara 1925.

Likvidatorji.

SODE

od jedilnega in mineralnega olja kupuje po najvišji dnevni ceni 1192/a
Tovarna kranjskega lanenega olja in firneža HROVAT & KOMP., LJUBLJANA

Sposobnega potovalca

iz tekstilne stroke, ki lahko takoj nastopi, iz a. Mars. d. d. za izdelovanje in prodajo robov v Zagrebu. Sajimate 55. Red. k. tisti na posamezni ponudbi prilože fotografijo. Pogoj je, da se izkaže: z daljšo prakso in da so v Sloveniji, v Gorskem kotaru in v Istri vpeljani. 1184/a

Kdo je praktičen?

Kdor kupi pri meni vse vrste manufakturno blago, fine kamgarne, sukno od najbolje do najcenejše (Din 44) kvalitete, razne cefrje in oksforde, priznava najboljši šifone in kotenino ter vse krojaške potreščine. 1182/a
Po že znižanih cenah pri odjemu čez 500 Din 5%, popusta! Kri. ači popust pri vsaki svoti! Oskanki po lastni ceni!

IVANKOS
Šiška, Celovška cesta št. 63.

Podružnice:

LJUBLJANA, A. Sv. Petra cesta 23.
Sre. dnja vas št. 2 (Gorenjsko).